

Vergaderjaar 2013–2014

33 847

Wijziging van de Wet verlaging maximumopbouw- en premiepercentages pensioen en maximering pensioengevend inkomen en het Belastingplan 2014

E

NADER VOORLOPIG VERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR FINANCIËN¹

Vastgesteld 23 april 2014

De memorie van antwoord geeft de commissie aanleiding tot het maken van de volgende opmerkingen en het stellen van de volgende vragen.

Algemeen

De leden van de **VVD**-fractie hebben met belangstelling kennis genomen van de antwoorden van de regering. Zij hebben naar aanleiding van de antwoorden van de regering nog de volgende vragen.

De leden van de **CDA**-fractie hebben met belangstelling kennis genomen van de antwoorden van de regering. Wel constateren zij dat een aantal vragen niet of niet volledig is beantwoord. Zij hebben daarom nog de volgende vragen.

De leden van de **SP**-fractie danken de regering voor de memorie van antwoord. Naar aanleiding daarvan hebben zij een aantal vervolgvragen. De leden van de fractie van **D66** constateren dat een door hen in het voorlopig verslag gestelde vraag nog niet is beantwoord. Zij leggen deze vraag daarom nogmaals voor aan de regering.

De leden van de fractie van de **ChristenUnie** hebben kennisgenomen van de memorie van antwoord maar hebben daarover nog wel een aantal vragen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de VVD

Leidt de daling van het opbouwpercentage in alle gevallen tot een lagere werknemersbijdrage? Is daarbij een onderscheid te maken tussen werknemersbijdragen als percentage van de premie en werknemersbijdragen als percentage van de pensioengrondslag? In welk gedeelte van

¹ Samenstelling:

Holdijk (SGP), Van der Linden (CDA), Terpstra (CDA), Sylvester (PvdA), Essers (CDA) (voorzitter), Witteveen (PvdA), Nagel (50PLUS), Elzinga (SP), Koffeman (PvdD), Reuten (SP), Knip (VVD), Hoekstra (CDA), Van Boxtel (D66), Backer (D66), Vos (GL), De Boer (GL), De Lange (OSF), Sent (PvdA), Postema (PvdA), Van Strien (PVV), Faber-van de Klashorst (PVV), Ester (CU), De Grave (VVD) (vice-voorzitter), Bröcker (VVD), Kok (PVV), Bruijn (VVD)

de pensioenregelingen is sprake van werknemersbijdragen als percentage van de premie en in welk gedeelte van de pensioenregelingen is sprake van werknemersbijdragen als percentage van de pensioengrondslag?

Hoeveel verzoeken om aanwijzing verwacht de Belastingdienst te ontvangen? Hoe gaat de Belastingdienst de – waarschijnlijk – vele duizenden verzoeken om aanwijzing organisatorisch verwerken?

De pensioenuitvoerders zijn bij de aanpassing van de verzekerde regelingen in het overwegende deel van de gevallen afhankelijk van de afspraken tussen werkgevers en werknemers. Daardoor hebben pensioenuitvoerders mogelijk onvoldoende tijd om een en ander te verwerken in hun administratie, zeker als werkgevers en werknemers tot het laatste moment wachten met het vastleggen van een nieuwe afspraak. Deelt de regering deze zorg en zo ja, hoe denkt de regering dat dit probleem kan worden verholpen?

De leden van de VVD-fractie hebben in het voorlopig verslag vragen gesteld over arbeidsongeschikte deelnemers en de vrijval van de schadereserve. De gestelde vragen zijn naar het oordeel van deze leden onvoldoende beantwoord en zij hebben daarom naar aanleiding daarvan nog de volgende vragen. In hoeverre heeft de versoering van het Witteveenkader gevolgen voor arbeidsongeschikte deelnemers die premievrijstelling hebben op basis van de uitgangspunten die golden ten tijde van het arbeidsongeschikt worden? Aan wie komt de vrijval van een eventuele schadereserve ten goede?

Ziet de regering aansluitingsproblemen bij de pensioenopbouw van deelnemers, die in hun huidige regeling wel premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid toegezegd hebben gekregen en die thans niet arbeidsongeschikt zijn, maar dat in de toekomst wel worden? Hoe sluit dit aan bij het einde van de WIA, de AOW-ingangleeftijd en de pensioenrichtleeftijd?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van het CDA

De regering beaamt in de memorie van antwoord dat de reactie van de regering op de motie-Omtzigt gebaseerd is op artikel 19c Wet LB 1964. de regering stelt op blz. 3: «Van deze mogelijkheid zal ook gebruikgemaakt kunnen worden voor het aanpassen van de pensioenregeling aan de uit het nu voorliggende wetsvoorstel van het fiscale pensioenkader.» In de ogen van de leden van de CDA-fractie is dit op basis van de wetsgeschiedenis onjuist. Deze leden verwijzen hierbij naar onder meer Kamerstukken II 1997–1998, 26 020, nr. 3, blz. 12 en 13 en Kamerstukken II 1997–1998, 26 020, nr. 3, blz. 33. Het is de wetgever volgens hen te doen geweest om het bieden van rechtszekerheid en niet om het geven van extra tijd om een regeling aan te passen. En van het bieden van rechtszekerheid is in de situatie waarop de regering doelde per definitie geen sprake, omdat bij voorbaat al vaststaat dat de voorgelegde regeling nog niet voldoet en dus aangepast moet worden. Kan de regering de juistheid van deze redenering beamen?

De gevolgtrekking van de door de regering betrokken stelling is dat de Belastingdienst geconfronteerd kan worden met ongeveer 40.000 verzoeken; er zijn in Nederland alleen al ongeveer 42.000 bij verzekeraars ondergebrachte regelingen, waarvan naar schatting 95% moet worden aangepast. Hoe gaat de Belastingdienst dit organiseren?

Op blz. 4 van de memorie van antwoord stelt de regering «Dat het er vertrouwen in heeft dat de pensioenuitvoerders deze aanpassing voortvarend zullen oppakken, aangezien zij inmiddels ervaring hebben

met de verwerking van het Witteveenkader per 2006 en 2014 en het voor hen derhalve geen onbekend terrein is.» Dat vertrouwen is mooi, maar is de regering het desalniettemin met deze leden eens dat bij rechtstreeks verzekerde regelingen de pensioenuitvoerder (dat wil zeggen de verzekeraar) geen partij is bij de (inhoud van de) pensioenovereenkomst, en zij dus juist afhankelijk is van hetgeen werkgever en werknemers afspreken, en welk tempo zij maken?

Op blz. 5 en 6 van de memorie van antwoord gaat de regering in op de vragen omtrent arbeidsongeschikten. Daarbij haalt de regering in de optiek van de leden van de CDA-fractie twee zaken door elkaar. Enerzijds is er de problematiek van de arbeidsongeschikte deelnemers die premievrijstelling hebben op basis van de uitgangspunten die golden ten tijde van het arbeidsongeschikt worden. Daarbij speelt de vraag in hoeverre deze deelnemers mee moeten in de versobering. En zo ja, aan wie de vrijval van de schadereserve toekomt. Deze vraag is gesteld, maar niet beantwoord, en zouden de leden van de CDA-fractie graag alsnog beantwoord zien.

Anderzijds speelt de vraag of artikel 10A van het Uitvoeringsbesluit loonbelasting 1965 moet worden aangepast om er voor te zorgen dat deelnemers die nu nog niet arbeidsongeschikt zijn, maar dat in de toekomst wellicht worden, premievrijstelling kunnen krijgen tot hun pensioenrichtleeftijd (nu 67) en niet tot het eindmoment van de WIA (nu 65 plus twee maanden). Anders dan de regering in de Tweede Kamer heeft gezegd, is dit geen tijdelijk, maar een structureel probleem. Gelet op de huidige wetgeving zullen de AOW-ingangleeftijd en de pensioenrichtleeftijd over tijd weliswaar variëren, en soms dichterbij elkaar liggen dan op dit moment het geval is, maar niet samenvallen. Dat lijkt de leden van de CDA-fractie onwenselijk en eenvoudig oplosbaar, en kan bovendien worden veranderd zonder consequenties voor de schatkist. Kan de regering daarom toezeggen met regelgeving te komen om dit aan te passen?

In antwoord op vragen van de leden van de CDA-fractie stelt de regering: «Op dit moment hanteert een aantal pensioenregelingen niet het maximale opbouwpercentage (2,15% bij middelloon). Bij een verlaging van het maximale opbouwpercentage naar 1,875% hoeft in die regelingen het opbouwpercentage minder te worden verlaagd dan in de verlaging van het percentage zelf. Dit is op zich juist, maar van belang is wel om het opbouwpercentage te relateren aan de pensioenrichtleeftijd van 67. Een opbouwpercentage van 1,875 met een pensioenrichtleeftijd van 67 jaar, correspondeert met een actuariel gekort opbouwpercentage van 1,6 op pensioenrichtleeftijd 65. Op basis van cijfers van DNB uit 2013 heeft in Nederland ongeveer 3,6% van de pensioenregelingen een opbouwpercentage van minder dan 1,5% bij een pensioenrichtleeftijd van 65 jaar. Ongeveer 7,9% van de regelingen heeft een opbouwpercentage tussen 1,5 en 1,75 met een pensioenrichtleeftijd van 65 jaar. Dat betekent dat, uitgaande van een opbouwpercentage van 1,6 op 65 (= 1,875 op 67) ongeveer 95% van de regelingen in Nederland nu een hoger opbouwpercentage heeft dan vanaf 1 januari 2015 is toegestaan. Graag een reactie van de regering.

Op blz. 14 van de memorie van antwoord merkt de regering op dat een verlaging van het maximaal toegestane premiepercentage op zich geen invloed heeft op de dekkingsgraad, omdat alleen de toekomstige opbouw wordt verlaagd. Dat is alleen juist indien het verlagen van het opbouwpercentage gepaard gaat met een navenante verlaging van de premie. Als die gelijk blijft, of minder wordt verlaagd, stijgt daardoor de dekkingsgraad van het pensioenfonds. Graag een reactie van de regering.

De leden van de CDA-fractie hebben de regering in de eerste ronde gevraagd «in [te] gaan op de destijds aangevoerde, en deels ook al in de eerdere schriftelijke behandeling besproken kritiek op de te verwachten opbrengsten van deze maatregel, en [te] beargumenteren in hoeverre deze kritiek door middel van deze novelle wordt ondervangen.» Deze vraag wordt in de memorie van antwoord niet beantwoord, en zouden de leden van de CDA-fractie graag alsnog beantwoord zien.

De regering gaat er vanuit dat verlaging van de premies leidt tot hogere koopkracht bij werknemers. Dat is juist wanneer de werknemersbijdrage aan de premies is geformuleerd als percentage van de premies. Het is niet juist wanneer de werknemersbijdrage bijvoorbeeld is geformuleerd als percentage van pensioengrondslag. Kan de regering kwantitatief aangeven bij hoeveel pensioenregelingen «bijdrage als percentage van de premies» de gangbare methodiek is?

In de optiek van de leden van de CDA-fractie is netto lijfrente *per definitie* een derde pijler product, en bedoelt de regering met «met netto lijfrente in de tweede pijler» op blz. 16 eigenlijk netto pensioen in de tweede pijler. Is dit juist?

Uit de brief van de regering van 28 maart (Kamerstukken I 2013–2014, 33 610, L) blijkt dat de «netto lijfrente in de tweede pijler» als DC-regeling wordt uitgevoerd. Een werknemer kan niet verplicht worden tot deelname. Indien de werknemer afziet van deelname, heeft deze recht op vergoeding van de werkgeversbijdrage in de nettolijfrente. Nu wordt de premie in een DC-regeling op basis van een leeftijdsafhankelijke premiestaffel bepaald. Hoe ouder de werknemer, hoe hoger de premie. Bij afzien van deelname betekent dit dat een oudere werknemer een hogere vergoeding in salaris ontvangt dan een jongere werknemer. Kijkend naar eerdere uitspraken van de Commissie Gelijke Behandeling lijkt dit de leden van de CDA-fractie in strijd met de Wet gelijke behandeling op grond van leeftijd bij de arbeid. Graag ontvangen deze leden hierop een reactie van de regering.

In artikel 32ba, lid 6, Wet op de loonbelasting 1964 is opgenomen dat een pensioen in de zin van de Pensioenwet geen Regeling voor Vervroegde Uittreding (RVU) is. Het lijkt noodzakelijk om een nettolijfrente eveneens uit te zonderen van de RVU definitie, omdat werkgevers anders met een eindheffing van 52% geconfronteerd kunnen worden over de bijdrage aan een nettolijfrente. Is de regering bereid de genoemde uitzondering voor een nettolijfrente eveneens in artikel 32ba Wet LB uit te zonderen bij de RVU definitie?

Kan de regering aangeven hoe de Belastingdienst premiestaffels per 1 januari 2015 naar beneden zal bijstellen, indien het wetsvoorstel wordt aanvaard?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de SP

Nivellering c.q. de-denivellering

In het voorlopig verslag vroegen de leden van de SP-fractie – zoals de regering in de memorie van antwoord juist weergeeft – of het correct is dat, ook na aanvaarding van de onderhavige wetsvoorstellen, de onderste helft van de inkomensverdeling door het aanvullend pensioenstelsel nog steeds inkomen overdraagt aan de bovenste helft van de inkomensverdeling. De regering geeft het antwoord niet en daarom stellen de leden van de SP-fractie de vraag hierbij opnieuw.

Vervangingsratio's (1) Laagste looninkomens laagste vervangingsratio's

De leden van de SP-fractie stelden in het voorlopig verslag dat het erop lijkt dat tot aan de grens van € 100.000 de vervangingsratio's lager zijn naarmate het inkomen lager is. Zij vragen de regering thans uitdrukkelijk of dit correct is, dat wil zeggen ongeacht de oorzaak ervan. De regering suggereert in de memorie van antwoord dat dergelijke vervangingsratio's «niet het gevolg zijn van de beperking van het Witteveenkader». De leden van de SP-fractie nemen de juistheid hiervan aan. Maar is het dan correct dat dergelijke vervangingsratio's wel het gevolg zijn van de vormgeving van het Witteveenkader? De regering merkt op: «Het voorkomen van deze verschillen in vervangingsratio's is op dit moment ook niet een doel van het kabinet.» Betekent het «op dit moment» dat een aanpassing van het Witteveenkader op dit punt in het verschiet ligt? Zo ja, op welke termijn? Zo nee, op grond van welke rechtvaardigheidsbeginselen acht de regering deze verschillen in vervangingsratio's goed verdedigbaar?

In verband met deze kwestie stelt de regering: «Er kan gebruik gemaakt worden van de verlaagde AOW-franchises van artikel 10aa van het Uitvoeringsbesluit loonbelasting 1965 hetgeen vooral voor lagere inkomens voordelig is.» Naslag van het betreffende artikel maakt de leden van de SP-fractie niet meteen duidelijk wat de regering hier bedoelt. Kan zij een korte toelichting geven? In het bijzonder willen de leden van de SP-fractie graag weten of toepassing van dit artikel voor lagere inkomens tot hogere vervangingsratio's zou leiden. Zo ja, in welke mate? Voorts is dan de vraag of dit gepaard zou gaan met hogere pro rato kosten voor de werknemer en/of de werkgever dan voor werknemers met een hoger inkomen, en zo ja, in welke mate.

Vervangingsratio's (2) Zware beroepen

De regering stelt in de memorie van antwoord: «Uit onderzoek van het CBS blijkt dat de levensverwachting van mensen met een gering inkomen lager is dan de levensverwachting van mensen met een hoog inkomen. Een pensioenfonds zal bij het vaststellen van de doorsneepremie rekening houden met de voor de deelnemers van het fonds te verwachten uitkeringsduur.» De leden van de SP-fractie vragen of dit in de praktijk ook ten volle gebeurt en wie dit controleert. De regering schrijft: «Het hanteren van een doorsneepremie kan desalniettemin tot gevolg hebben dat mensen met een gemiddeld lagere levensverwachting relatief gezien meer bijdragen aan het pensioen dan mensen met een langere levensverwachting.» Betekent dit dat, zoals eerder werd gesuggereerd, dat pensioenfondsen bij het vaststellen van de doorsneepremie niet ten volle rekening houden met de specifieke levensverwachting of zijn er (nog) andere oorzaken?

In het voorlopig verslag vroegen de leden van de SP-fractie of de regering de opvatting deelt dat er voor mensen met lichamelijk zware beroepen, gezien hun gemiddeld kortere levensverwachting, een oplossing bedacht zou moeten worden waardoor zij (bij een vervangingsratio gelijk aan die voor niet zware beroepen) eerder kunnen stoppen met werken. In de memorie van antwoord repliceert de regering tweeledig (als volgt). Ten eerste stelt de regering dat uit hoofde van de VAP de verhogingen van de AOW- en pensioenrichtleeftijd voor iedereen gelden. De leden van de SP-fractie ontkennen niet dat dit correct is, maar zij achten een verwijzing naar de huidige wet een onvoldoende antwoord op de vraag of de regering van mening is dat er voor de bedoelde groep een oplossing bedacht zou moeten worden. Het onderkennen van problemen is immers een gebruikelijke reden om een wet te wijzigen. Graag vernemen de leden van de SP-fractie daarom alsnog een antwoord op de vraag. Ten tweede stelt de regering dat het Witteveenkader, met het zogenoemde deelnemingsjarenpensioen, mensen met lichamelijk zware beroepen de

fiscale ruimte biedt om met een bepaald aantal deelnemingsjaren twee jaar voorafgaand aan de AOW-leeftijd te pensioneren met een vervangingsratio van 75% van het gemiddelde loon. De leden van de SP-fractie vragen of zij dan na die twee jaar op de voor hen qua deelnemingsjaren geldende «normale» vervangingsratio uitkomen als ware het dat zij niet eerder zouden zijn gepensioneerd. Indien dit niet het geval is dan vragen de leden van de SP-fractie of de regering de opvatting deelt dat deze mensen voor het eerder stoppen een relatief zware prijs moeten betalen (in vervangingsratio voor de verdere levensduur) ten opzichte van mensen voor wie twee jaar langer werken niet zo'n zware belasting is.

Vervangingsratio's (3) Pensioenopbouw en werkloosheid

In het voorlopig verslag informeerden de leden van de SP-fractie naar de pensioenvoorziening voor mensen die werkloos geraken. In antwoord daarop schrijft de regering in de memorie van antwoord dat voor een pensioenniveau van 75% van het gemiddelde loon een tijdseverredige pensioenopbouw van 40 dienstjaren volstaat. Deelt de regering de opvatting dat mensen die gedurende een periode werkloos zijn niettemin minder pensioen kunnen opbouwen dan mensen die niet door werkloosheid worden getroffen? Deelt de regering tevens de opvatting dat de door werkloosheid getroffen twee maal geraakt worden, namelijk gedurende de werkloosheidsperiode en gedurende hun gehele leven na pensionering? Deelt de regering tenslotte ook de opvatting dat rechtvaardigheidsbeginselen solidariteit vergen tussen degenen die het geluk hebben niet door werkloosheid te worden getroffen met degenen die in deze door ongeluk worden getroffen? Zo nee, op grond van welke rechtvaardigheidsbeginselen acht de regering de verschillen in vervangingsratio's (ten opzichte van het laatste loon) tussen beide groepen verdedigbaar?

Vervangingsratio's (4) berekeningen voor pensioenbreuk door werkloosheid

De leden van de SP-fractie worden graag ook cijfermatig geïnformeerd over het effect van een pensioenbreuk door werkloosheid op de vervangingsratio's. Zij vragen de regering om in een tabel een vergelijking te maken tussen:

- (a) de «hoofdvariant» uit de nota naar aanleiding van het verslag van de Tweede Kamer (Kamerstukken I 2013–2014, 33 847, blz. 3), voor iemand met een modaal eindinkomen die geboren is in 1988 – en die dus vrijwel geheel onder de pensioenopbouw van de wetsvoorstellen gaat vallen;
- (b) eveneens voor iemand met een modaal eindinkomen die geboren is in 1988 (dezelfde basisveronderstellingen als onder a), doch deze persoon heeft als gevolg van werkloosheid drie minder opbouwjaren in het *midden* van de «carrière». (De bedoeling is niet om de laatste drie jaren weg te nemen, hetgeen in een eindloonpercentage van 75% zou resulteren). De bedoeling is dat de opbouwjaren 22–24 (kalenderjaren 2034 t/m 2036) vervallen (OP van 484, 502 en 521 vervalt, alsmede de latere indexatie daarvan). Vervolgens stapt de werknemer weer in bij jaarloon € 48.588 (kalenderjaar 2037), en volgt het «normale» traject t/m kalenderjaar 2059 (eindloon € 78.872).
- (c) werknemer geboren 1988, pensioengevend loon 10 jaar voor AOW-leeftijd 130% WML; carrièreontwikkeling: op 25 jaar WML, vervolgens lineair oplopend tot de genoemde 130%.
- (d) idem, doch pensioenbreuk gelijk als die in variant (b).

Toelichting: De gemiddelde werkloosheid was de afgelopen 46 jaar (1968–2013), 5,7%.² Toegepast op de opbouwjaren levert dit gemiddeld 2,62 jaar minder opbouw op. Rekening houdend met overloop naar een niet voltijds (gewenste) baan, en salariseffecten bij herintreding die in bovenstaande opstelling niet meegenomen zijn, wordt dit afgerond naar 3 jaar. De pensioenbreuk is gelegd in het midden en voor de vergelijkbaarheid zodanig vorm gegeven dat het eindloon hetzelfde is als dat voor een niet door werkloosheid getroffen persoon.

De leden van de SP-fractie danken de regering voor de cijfers in de memorie van antwoord over de inkomensverdeling onder werknemers. Uit de door de regering versterkte cijfers blijkt dat in 2013 60% van alle werknemers en 47% van de werknemers tussen 55 en 65 jaar een beneden modaal inkomen heeft. Dit is uiteraard een belangrijke reden om in de berekeningen tevens rekening te houden met beneden modale inkomens zoals in de varianten (c) en (d). Deelt de regering deze laatste opvatting?

Vraag van de leden van de fractie van D66

De leden van de fractie van D66 leggen graag de volgende vraag uit het voorlopig verslag, die in de memorie van antwoord onbeantwoord is gebleven, nogmaals aan de regering voor. Kan de regering inzicht geven in de laatste ontwikkeling van de actueel van kracht zijnde percentages opbouw in de pensioenregelingen van de belangrijkste pensioenfondsen, opdat de leden van de fractie van D66 de verhoging van het toegestane premiepercentage van Witteveen I in Witteveen II mede tegen de achtergrond van deze feitelijke situatie kunnen beoordelen?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de ChristenUnie

De leden van de ChristenUnie-fractie hebben kennisgenomen van de mogelijkheden die DNB heeft inzake de generatietoets. Het is gezien de complexe materie van wezenlijk belang dat er een robuuste toets komt die op brede wetenschappelijke instemming kan rekenen. Kan de regering er bij DNB op aandringen dat ook externe wetenschappers worden geconsulteerd die deskundig zijn op het gebied van generatietoetsen?

De regering stelt dat het niet mogelijk is om «aan de hand van uniforme cijfermatige maatstaven aan te geven welke pensioenpremie evenwichtig is». De fractie verzoekt de regering een nadere toelichting hierop te geven en vraagt om een aantal concrete case-by-case voorbeelden.

De regering hanteert een extreem ruime definitie voor generaties zoals blijkt uit de volgende omschrijving. «Actieve deelnemers kunnen daarbij gezien worden als de jongere premiebetalende generatie en gepensioneerden als de oudere generatie.» Bijvoorbeeld voor de jeugdmonitor hanteert het CBS de leeftijdsgrens van 25 jaar³. Waarom kan de regering geen duidelijkere definitie geven? Klopt de constatering dat de zestigjarige premiebetaler door de regering als jongere wordt beschouwd? Een dergelijk brede generatieduiding komt een valide generatietoets niet ten goede. De leden van de fractie van de ChristenUnie zien graag een wetenschappelijk onderbouwde definitie van het kernbegrip *generatie* tegemoet.

Kan de regering helder aangeven welke redenering schuil gaat achter de stellingname dat het voor advies voorleggen van een premiebesluit aan

² Bronnen: 1970–2013 (CPB, *CEP 2014*, Bijlage 7); 1968–1969 (CPB, *CEP 1982*, Bijlage C1, Geregistreerde arbeidsreserve [2,1% en 1,6%]).

³ <http://jeugdmonitor.cbs.nl/nl-nl/inlichtingen/begrippen-en-toelichtingen/aantal-jongeren/>

een verantwoordingsorgaan «voldoende waarborgen voor betrokkenheid van alle generaties bij het besluit» biedt?

Indien de generatietoets niet naar behoren wordt doorstaan, kan de DNB een boete opleggen. Wat gebeurt er echter nadat een boete is opgelegd? Over welk instrumentarium beschikt DNB om te voorkomen dat intergenerationale ongelijkheden zich voortzetten? Welk traject wordt doorlopen na het opleggen van een boete en over welke perioden wordt dan gesproken? Graag ontvangen de leden van de ChristenUnie een duidelijk chronologisch overzicht van de te nemen maatregelen inclusief de te verwachten effecten.

«Het kabinet wil daarnaast een bredere maatschappelijke discussie gaan voeren over het pensioenstelsel om ervoor te zorgen dat er in Nederland overeenstemming is over de toekomst van de pensioenvoorziening.» Wanneer gaat deze discussie plaatsvinden en welke rol spelen het kabinet en de pensioenfondsen in deze discussie, zo vraagt de ChristenUnie-fractie? Kan de regering toezeggen dat er een generatie-evenwichtige discussie zal plaatsvinden waarin zowel oudere als jongere generaties gehoord worden?

De regering stelt de vragen met betrekking tot de nettolijfrente min of meer uit tot de behandeling van de aangekondigde wet. Welke waarborgen kan de regering geven dat de nettolijfrente goed wordt ingebed? Kan de regering toezeggen dat het wetsvoorstel over de nettolijfrente in de pijlerstructuur en de anti-misbruikbepalingen voor Prinsjesdag 2014 aan de Tweede Kamer wordt aangeboden? Kan de regering, daarop vooruitlopend, aangeven hoe wordt voorkomen dat de nettolijfrente voor inwerkingtreding van het nog te ontvangen wetsvoorstel wordt gebruikt voor andere doeleinden dan waarvoor zij bestemd is? Kan de regering evengoed aangeven hoe zij gaat voorkomen dat voor inwerkingtreding van het nog te ontvangen wetsvoorstel problemen ontstaan door concurrentie-effecten met andere spaarmogelijkheden zoals beleggingsfondsen en door buitenlandse aanbieders van lijfrentes?

De leden van de commissie zien de beantwoording van voorgaande vragen met belangstelling tegemoet. Zij verzoeken de regering de nadere memorie van antwoord uiterlijk 9 mei 2014 aan de Eerste Kamer te doen toekomen.

De voorzitter van de vaste commissie voor Financiën,
Essers

De griffier van de vaste commissie voor Financiën,
Van Dooren